

Leeuwarden Culturele Hoofdstad van Europa 2018

in kennisdorp Ferwert

100 Dagen JOSEPH BEUYS komt uit Friesland

Het Permanente Gesprek over
menselijke creativiteit in maatschappelijke vernieuwing

Louwrien Wijers | Stichting ASSET

"Waar ik aan werk is een 'Verruimd Kunstbegrip' dat betrekking heeft op alle mensen en niet alleen op dat wat kunstenaars maken. Uit het oogpunt van een 'Verruimd Kunstbegrip' is het nodig elk mens te zien als een kunstenaar, omdat hij de drager is van talenten. Alleen op deze voorwaarde wordt de zogenaamde creativiteitswetenschap een wetenschap van mensen en alleen zo zal men de overgeleverde, veronderde systemen uit het verleden op een hoger plan in de maatschappelijke ordening kunnen brengen. Ik spreek dus nu van een zaak die de menselijke arbeid betreft. Wij bevinden ons op de weg daarheen en zouden ons in alle liefde en voortdurend opnienuw moeten verplichten op het moment dat zich een weg opent de regelgeving voor bedrjven, dat betekent, voor de menselijke creativiteit op de werkplek, zo vorm te geven dat duidelijk wordt dat het kapitaalbegrip, dus het geldbegrip, niet meer klopt, omdat kapitaal niet met geld te maken heeft, aldus sprak Joseph Beuys in Japan, in 1984. Louwrien Wijers ①

HET PERMANENTE GESPREK

Gastatelier Hoofdstraat 12 in Ferwert doet mee aan Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018 met de serie '100 Dagen JOSEPH BEUYS komt uit Friesland'. Van 8 juni tot 16 september praat iedere bezoeker actief mee in Het Permanente Gesprek, dé kans om alles te horen over de ideeën van Beuys en zijn tijdgenoten.

Joseph Beuys (1921-1986) is één van de prominente kunstenaars uit de 20ste eeuw. Zijn werk zien we in de grotere musea van Europa, de VS, Japan, China, Zuid-Korea, India, Turkije, Canada, Australië, Zuid-Amerika enz. Musea laten altijd de fysieke kunst van Beuys zien. In '100DagenBeuys' gaat om zijn radicale inhoud, het Verruimde Kunstbegrip, Sociale Sculptuur, Ieder Mens een Kunstenaar, Directe Democratie door Referendum, het Onvoorwaardelijke Basisinkomen voor Iedereen, Creativiteit=Kapitaal, zijn FIU, Free International University en zijn devies: "Creativiteit is het Werkelijke Kapitaal. Geld heeft niets met Kapitaal te maken." Het gaat over ecologische uitgangspunten, als oprichter van de Duitse politieke partij Die Grünen verdedigde Beuys duurzaamheid als geen ander. Het gaat over Eurazië weer tot één cultuur maken, wat hij met de Dalai Lama van Tibet wilde realiseren en het gaat over 'Met Joseph Beuys in Japan' want hij heeft zijn visionaire plan voor de toekomst nooit zó krachtig neergezet als in Japan.

Het Permanente Gesprek gaat ook over de liefde die Beuys had voor Friesland, omdat zijn voorouders er

vandaan komen. Zijn democratische visies baseerde Beuys op de vroegmiddeleeuwse Friese maatschappij structuren. Friesland was de allereerste democratie ter wereld. Volgens Beuys zullen zijn ideeën in het begin van de 21ste eeuw tot wasdom komen. Dat is nu.

De bejubelde bioscoopfilm BEUYS van vorig jaar, door de Duitse cineast Andres Veiel gemaakt, draait 8 juni, de dag van de opening, op de Vrijhof en speelt later elke dag in Hoofdstraat 12. Daar zijn meer films te zien, we geven kopieën van materiaal uit ons Beuys-archief mee, zondags is er vleugelmuziek door Cees Hiep gecomponeerd op de sprekende Beuys, gastsprekers die lang gewerkt hebben met Beuys komen een authentiek beeld van de specifieke Beuys-thema's overdragen. Er wordt Nederlands, Engels en Duits gesproken. We filmen sprekers voor de website www.100dagenjosephbeuys2018.nl en voor online kanalen als You Tube, Instagram. Op de site staat het programma, informatie over de sprekers die komen, verslagen van de ontmoeting van Beuys met de Dalai Lama, transcripts van negen dagen 'Met Joseph Beuys in Japan', alle eigen interviews met Beuys en delen uit aantekeningen gemaakt tijdens 18 jaar werken met Beuys van 1968 tot 1986.

Cultureel publiek uit Friesland, Nederland, Europa en de wereld wordt offline en online uitgenodigd naar Gastatelier Hoofdstraat 12 in Ferwert, met uitzicht op de mooie Vrijhof en één van de oudste kerken van Friesland, om daar op basis van Beuys over onze toekomst te praten.

Het gastatelier is honderd dagen open van 10 tot 18 uur en soms ook 's avonds. Louwrien Wijers is er alle honderd dagen om Het Permanente Gesprek te begeleiden.

“Beuys stellte schon vor 30 Jahren die richtigen Fragen”

Andres Veiel

Joseph Beuys ontmoet de Dalai Lama in 1982,
bij elkaar gebracht door Louwrien Wijers.

BEUYS KOMT UIT FRIESLAND

Als geen ander heeft Beuys begrippen als ‘kunst’ en ‘kunstenaar’ een ruimere betekenis gegeven. Zijn punt was: ‘Jeder Mensch ein Künstler’, ‘Ieder mens is een kunstenaar’. Dat vat de radicaliteit van zijn ideeën in één opmerking samen. Hier spreekt de ‘Vrije Fries’, de niet-beknotte geest, hier wordt zijn Friese afkomst al duidelijk. Bovendien lacht geen Duitser zó Fries hartelijk als Joseph Beuys lachte.

Joseph Beuys op 12 mei 1921 vlakbij de Nederlandse grens in Duitsland geboren is Fries/Duits van afkomst. Dat Beuys diepe liefde voelde voor de Friezen en de oude cultuur van Friesland is bekend. In 2003 heeft Museum Smallingerland in Drachten al de expositie ‘BEUYS yn Fryslân’ getoond. Elbrig de Groot, toen conservator van Museum Boijmans van Beuningen, zegt in de catalogus dat ze Beuys het blad ‘It Baeken’ via haar vader heeft gegeven dat in 1959 is uitgekomen en gaat over de drie Frieslanden in de Middeleeuwen. Beuys vertelde mij in juni 1980 dat zijn naam komt van de Friese voornaam Boie. Een zoon van Boie heette dan Boie's. De over-overgrootvader van Joseph Beuys is wellicht uit Friesland vertrokken en vestigde zich, zegt Beuys, in Groesbeek bij Nijmegen. Langer dan een eeuw ging uit Groesbeek elk uur een trein naar Kleve. De ouders van Beuys gingen kort na zijn geboorte ook in de vroegere Nederlandse enclave Kleve wonen. Daar is Jupy, zoals Beuys werd genoemd toen hij jong was, opgegroeid. Hij bleef in de buurt van Nederland, had een tweede huis bij Helmond,

sprak graag Nederlands en schreef zijn naam met de Nederlandse ‘lange ij’, Beuijs, om nadruk op zijn Fries/Nederlandse afkomst te leggen. Grootvader Anton Beuijs zette in zijn handtekening onder de geboorte-akte van de vader van Joseph Beuys ook nadrukkelijk puntjes op de ‘lange ij’. Als je Beuys belde dan nam hij de telefoon op met ‘Beuijes’ alsof hij zich nog steeds Boie's, de zoon van Boie voelde. Hij zei nooit kortweg ‘Beuys’ zoals wij zijn naam uitspreken.

Toen ik in 1978 in Friesland een huis in bruikleen kreeg, zei Beuys meteen: “Ik kom je opzoeken. Ik ben een Fries.” Dat kwam er natuurlijk niet van, hij was véél te druk. Zijn breedlachende Beuys-gezicht zie je nu nog overal in Friesland. Mijn buurman lijkt sprekend op Beuys. Zelfs in de VS herkende ik het Friese Beuys-gezicht bij een kunststudent aan de Maine College of Art in Portland. Zijn voorouders waren als Friese Mennonieten al vroeg geëmigreerd naar Amerika, vertelde hij.

‘100DagenBeuys’ gaat over het herformuleren van de maatschappij vernieuwingen, die Beuys en zijn tijdgenoten propageerden. Het voortdurend blijven praten daarover noemde Beuys ‘Het Permanente Gesprek’ en Robert Filliou gaf het de naam ‘La Fete Permanente’. Het blijven spreken zou leiden tot het belangrijkste kunstwerk van onze tijd dat door hen de ‘Sociale Sculptuur’ werd gedoopt. Dat kunstwerk kunnen we alleen samen maken. Daar komt ‘Ieder mens een kunstenaar’ vandaan dat Beuys ook van Robert Filliou kreeg. Fluxus-kunstenaars zagen al in de jaren ‘60 dat in 2018 ieder mens kunstenaar is.

PERMANENTE SAMENWERKING MET DE DALAI LAMA

Het moment dat ik Beuys in juni 1968 ontmoette op de Documenta in Kassel herkende ik de kunststijl die mij lag. Achttien jaar heb ik gewerkt met Beuys. In 1978 en '79 heb ik hem vele malen diepgaand geïnterviewd. Beuys stelde voor dat ik dezelfde vragen ging stellen aan Andy Warhol. Dat werd het langste interview dat Warhol ooit heeft gegeven. Aan het eind wilde Warhol dat ik dezelfde vragen zou stellen aan de Dalai Lama, die net in zijn blad Interview had gestaan. Antwoorden van de Dalai Lama leken precies op de antwoorden van Beuys. Ik schreef een Free Tibet ansichtkaart aan Beuys met: "Je hebt hier een broer in de Himalaya's. De Dalai Lama denkt helemaal hetzelfde als jij over de problemen van vandaag."

Terug in Amsterdam belde ik, Beuys zei: "Louwrien ik wil een permanente samenwerking met de Dalai Lama maken om Eurazië te realiseren en jij moet dat doen." De Dalai Lama/Beuys ontmoeting was in Bonn, op 27 oktober 1982. Het werd een dag waarvoor zestig kunst mensen spontaan naar Bonn reisden. Beuys' grote wens was de eenheid in de cultuur van Eurazië weer te herstellen. Beuys sprak over Eurazië, de Kelten, de Friezen en de culturele eenheid in het gebied van Azië en Europa. Die eenheid wilde hij herkenbaar maken, de oude waarden moesten terugkomen in ons denken, spreken en handelen. Daar vocht Beuys voor. Hij zag daarin de universele FriesKeltische waarden die in de oude Friese culturen van de middeleeuwen nog intact waren.

De zestig kunstmensen die naar Bonn kwamen bleven de hele dag bij elkaar. Ik zette mijn tape recorder op tafel en hoorde later dat Robert Filliou had voorgesteld een Art-of-Peace Biennale op basis van de ontmoeting te initiëren: "Veel beter dan de Documenta nu omdat kunstenaars er zelf zijn en niet alleen kunstwerken."

Naar de ontmoeting in Bonn had ik ook de Hopi Indian Elder Carolyn Tawangyowma uitgenodigd, omdat Beuys de Indianen van Amerika eerde als oorspronkelijke bewoners van de VS en omdat Tibetanen en Indianen zo verbonden zijn dat ze zelfs dezelfde woorden in hun talen hebben. De voorspelling was dat Indianen en Tibetanen weer samen zouden komen als de 'ijzeren vogel' vliegt. Zo spraken Beuys en Carolyn Tawangyowma elkaar uitvoerig in Bonn.

Joseph Beuys spreekt in Bonn met Hopi Elder Carolyn Tawangyowma

MET JOSEPH BEUYS IN JAPAN

April 1976 stapte ik in Amersfoort in de Trans Siberië Express. Ik wilde weten hoe breed Europa en Azië is. Na zeventien dagen trein en boot was ik in Japan. Ik sprak mensen die wild enthousiast waren over Beuys. Terug in Amsterdam belde ik Beuys: "Ze zitten in Japan op je te wachten." "Dat weet ik," zei hij. "In 1961 was Prof. Hariu al hier om me uit te nodigen." Eindelijk in 1984 ging hij negen dagen naar Japan. Ik was erbij natuurlijk en nam alles op wat Beuys zei.

Nooit heeft Beuys zijn visionaire beeld voor de toekomst zó overtuigend neergezet als in Japan: "Ik werk aan een Verruimd Kunstbegrip dat betrekking op alle mensen heeft en niet alleen op wat kunstenaars maken. Elk mens

Joseph Beuys, Yukiko Shikata en ik luisteren naar Shuzo Azuchi Gulliver

is kunstenaar omdat hij de drager is van talenten. Alleen zó brengen we verouderde systemen op een hoger plan. Ik spreek dus nu van een zaak die de menselijke arbeid betreft. We zouden ons in alle liefde en voortdurend opnieuw moeten verplichten de regelgeving voor de menselijke creativiteit zo vorm te geven dat duidelijk wordt dat het kapitaalbegrip, dus het geldbegrip, niet meer klopt omdat ons kapitaal niets met geld te maken heeft, alleen de 'creativiteit' zou 'kapitaal' genoemd mogen worden. Uit deze objectieve manier van kijken komt naar voren dat uit geen ander gebied maatschappij-vernieuwing mogelijk is. Er blijft slechts het gebied dat het best omschreven wordt als 'de kunst'. Mensen zouden met elkaar moeten praten over deze vragen, zodat het bedrijfsproces geïntegreerd is in het kunstbegrip, de plastische vormgeving van waarden, werkelijke waarden worden en de mens met zijn intellectuele aard op een nieuw niveau van zelfbewustzijn geplaatst wordt. Dan komt de sprekende mens naar voren als dragende kracht met inzichten die men met elkaar bepaalt. Dat wil zeggen dat die mensen als in een permanent gesprek over hun producties samenkomen om stap voor stap op een nieuw maatschappelijk niveau terecht te komen."

Het leek me belangrijk de Friese afkomst van Beuys in 2018 onder de aandacht te brengen. Onmiddellijk kwam het beeld van het '100 dagen gesprek' dat Beuys in 1977 tijdens Documenta 6 in Kassel hield. Dát in Ferwert laten herleven gedurende 100 dagen leek me goed. Het is interessant voor cultuur toeristen in Friesland, Nederland, Europa en wereldwijd die belangstelling hebben voor de ideeën van Beuys en het is iets voor kunstenaars die zich willen bekwamen in het maken van immateriële kunst.

“Als je je wang ergens liefdevol op legt dan smelt vorm”

Louwrien Wijers

100 DAGEN SOCIALE SCULPTUUR

Middenin het historische dorp Ferwert aan de oever van de Waddenzee met wijde horizons en zilte frisse lucht ligt, met uitzicht op de pittoreske Vrijhof - rijksmonument - het Gastatelier Hoofdstraat 12 op de begane grond, dus rolstoeltoegankelijk. De Beuys thema's wisselen daar wekelijks en de exposities veranderen mee. Op de site www.100dagenjosephbeuys2018.nl zijn in 'Programma' de vijftien thema's te vinden. Soms speelt een activiteit zich af op de Vrijhof. De opening met de spectaculaire film 'BEUYS' van Andres Veiel en meer Beuysfilms speelt 8 juni op de Vrijhof, de Omnibus für Direkte Demokratie staat rond 23 juni een aantal dagen op de Vrijhof en om de relatie met de omgeving te versterken wordt vijftien zomerse zondagen van 12:00-14:00 uur op de Vrijhof een zondagsbrunch gemaakt mét en vóór scholieren en dorpsgenoten, die daar kunststudenten en kunstenaars in een ontspannen sfeer kunnen ontmoeten. Daarna kan iedereen aan de overkant de expositie bekijken, luisteren naar het zondagsconcert aan de vleugel door Cees Hiep, aan Het Permanente Gesprek meedoen en horen hoe een gastspreker de visionaire ideeën van Beuys uitlegt en verrijkende toekomstbeelden schetst.

Beuys zelf zei: "Moderne Kunst is voorbij, nu kan kunst beginnen." Mensen emanciperen, hen zelfbewustheid geven, mondige mensen maken, is de motivatie achter dit '100DagenBeuys' initiatief. Het is in alle opzichten gericht op een scherpzinnig, vernieuwend en verfrissend beeld van ons leven morgen. Dat is de Sociale Sculptuur waaraan we allemaal als kunstenaar bijdragen.

Beuys zei ook: "Zorg voor ecologie en natuur begint bij ons denken." De Duitse politieke partij Die Grünen door Beuys opgericht in 1979 kent de nadruk die Beuys legde op woordkeus en denkkraft. "Alles komt voort uit ons denken en spreken," onderstreepte Beuys altijd. "Als ons handelen niet in overeenstemming is met ons denken en spreken, dan fabriceren we een wereld die we niet willen, die niet duurzaam is en voortdurend meer onecologische narigheid veroorzaakt. Ons denken, spreken en handelen op één lijn krijgen, dat is milieubewust zijn en ecologisch leven. Dan komt de ecologie die van nature bestaat weer terug. Ecologie is er altijd."

Het wereldwijd actuele onderwerp, een Onvoorwaardelijk Basisinkomen voor iedereen, is ook van het allergrootste belang, want daarmee zal achterstand verdwijnen, kan educatie enorm aan impact winnen en gaat '100Dagen' bijdragen aan de wens: 'Iedere Fries een Basisinkomen'.

In feite gaat '100DagenBeuys' over een beweging op gang brengen, gedachtegoed aanwakken dat voor de regio van belang blijft, omdat het woorden oplevert die in de toekomst bruikbaar blijven. Het behoud van inzichten op de website www.100dagenjosephbeuys2018.nl is waardevol, want alles is daar nog jaren beschikbaar, ook voor volgende generaties. Het gaat om de ontdekking van nieuwe taal. Al het materiaal is na '100DagenBeuys' in de digitale media te vinden en zal hopelijk aanleiding zijn voor meer Beuys-achtige Permanente Gesprekken.

In alle opzichten is '100DagenBeuys' gericht op een scherp beeld van ons leven morgen en het is dé manier om de Friese afkomst van Beuys waardering te geven.

“Creativiteit is ons werkelijke kapitaal” Joseph Beuys

Joseph Beuys en Louwrien Wijers in gesprek
in Arnhem, 30 september 1978

"Als het zo is dat de economie het menselijke lot bepaalt en dit een economische cultuur is, dan moeten we ons afvragen welk instrument het meest geschikt is om in de economische begrippen te kunnen ingrijpen, ze innerlijk te veranderen en ze op een nieuwe hoogte te brengen, zo dat het economische begrip integraal samenvalt met het kunstbegrip, opdat de menselijke creativiteit echt centraal bepalend wordt in het economische begrip. Als in dit creativiteitsbegrip de creator, de mens, onder een ideologische of monetaire druk komt te staan, zo dat zijn vrijheid gehinderd wordt, of zelfs uitgeschakeld is... ik wil slechts zeggen dat creativiteitswetenschap een vrijheidswetenschap is. Met deze samenhangen die zich voordoen op de grens tussen moderne kunst en antropologische kunst, waarbij de moderne kunst tot het verleden behoort, heb ik geprobeerd de drempel te doorbreken om in dit panorama van mogelijkheden te tonen dat de arbeids-, de geld-, rechts- en bewustzijns verhoudingen tot een heel ander discussieterrein behoren, dat het menselijke gesprek zich liefdevol en energiek ontwikkelen moet, opdat de mens weer het middelpunt van de wereld is en nu als creator naar voren treedt, als goddelijk wezen," aldus Joseph Beuys¹⁰ in Japan in 1984, tijdens zijn negendaagse tour. Louwrien Wijers (5)